

ለፋናና ለድፍን አማራ፣ የትግል ጥሪ

(ደብሩ ነጋሽ- ሃኪም) 11 April 2022

የዛሬ 800 ዘመን ግድም፣ ዘላን ሞንጎሎች ከእስያ እየገሰገሱ፣ አዎሮጳን ወረው እየዘረፉ፣ አህጉሩን ለ30 ዘመን ማውደማቸው እስካሁን ይወሳል። የፈረሶቻቸውን የደምስር በጥተው ደማቸውን በመጠጣት፣ ሳይታክቱ በመጋለብ ያልጠረጠርን ህዝብ የፈጁ አረመኔዎች ታሪክ በከንቱ አልተነሳም። እነኚህ ባህል አላባ አረመኔዎች፣ ሲያተራምሱ ከቆዩበት አውሮጳ የተወገዱት፣ በሽምቅ ውጊያ እና የወይን ጠጅ ሱሰኛ ስለሆኑም ነበር። የሞንጎል ወራሪዎች በዘር አጥፊነቱ፣ ቅርስ አውዳሚነቱ ከጋሎቹ ከነአብይና ከነሽመልስ አብዲሳ፣ ሌንጬጭጭ፣ ገርባ፣ ዲማ፣ ኢብሳ፣ ደንደክ ይለያሉ። አዎ፣ የኢትዮጵያን በትረ-መንግስት የያዙ ለጭካኔአቸው ወደር የሌላቸው ጋሎች፣ የጨዋውን የአሮሞ ህዝብ የተናቀና የተጠላ ፍጡር አድርገውታል። ሞንጎሎች፣ እንደ ጋላ የሰው ደም አልጠጡም፣ ጡት አልቆረጡም፣ አራስንም አልሰልቡም። የነፍሰ-ጡርን ማህጸን መቀርድዶ ቀርቶ፣ ሴትን መንካት ነውራቸው ነበር።

450 አመታት በፊት ኢትዮጵያን ወረው 28 ነገድ ያጠፉ አረመኔ ጋሎች፣ ከሰልጡን ኢትዮጵያውያን ጋር ለዘመናት ቢኖሩም፣ አልሰከኑም። ኢትዮጵያውያን ግን ላጠፉት ህይወት እና ላወደሙት ሃብትና ንብረት አልከሰሳቸውም፣ ዝርዮቻቸውንም ካገር ውጡ አላሉም። ዛሬ ቀን ያገኙ መስሏቸው፣ ጥንታዊ ኢትዮጵያውያንን በተለይ ያልጠረጠረን አማራን በመፍጀት ተጠምደዋል። 1,500 አመት በፊት፣ አማራ በቆረቆራት አዲስ አበባ፣ መጤ ጋላ፣ ፊንፊኔ ብሏት ነዋሪዎቿን ወጊዱ ብለው፣ ቋንቋቸውን ጭነው፣ ህዝቡን ለመዝረፍ አኮብኩበዋል።

ደርግ ሲወድቅ፣ ከሃዲ ትግሬን ተገን ያደረጉ ጋሎች፣ ወረውት የነበረን የጥንታዊ ዜጎች አጽመርስት፣ አሮሞያ የሚል ስም ሰጡት። ሌላውን አጥፍተው ሊያቆሟት የፈለጉት የምናብ አሮሞያቸው፣ የሲዳማው፣ የሶማሌው፣ የአፋሩ፣ የሃድያው፣ የከምባታው፣ የጉራጌው፣ የአደሬው/ሃረሬው፣ የአርጎባው፣ የቤንሻንጉል ጉሙዝ የወላይታው፣ የወላይታው፣ የኮንሶው የጃንጅሮው ወዘተ አጽመርስት ነው። አዲስ አበባንም፣ ፊንፊኔ ብለው፣ ሊዘርፉ አኮብኩበዋል። በከለሉት ግዛት የሚኖሩን አሮሞና ጥንታዊ ኢትዮጵያውያን፣ አማርኛን የመማር መብት ከለከሉ ። አሮሚፋን ከግዕዝ ይልቅ፣ በላቲን እንዲጻፍ አደርገው፣ በትምህርት ቤቶች ደነገጉ። ለ 30 አመት በላይ፣ አሮሞውና ሌሎች ኢትዮጵያውያንን አማርኛ የመማር መብታቸውን ነፈጉ። በአማራ ጥላቻ የተለከፈው የአሮሞ ወጣት፣ ከሌሎች የሚያገናኝበትን አማርኛ ባለማወቁ፣ ድንቁርናው ለበታችነት ስሜት ዳረገው። ለየወያኔ ያደሩ ጋሎች፣ እነአባዱላም የህዝቡን መሬት በልማት ስም፣ ከጌቶቻቸው ጋር ተቀራምተው ቸረቸሩት። ይህ ለስብዕና ባዕድ የሆነ ወጣት፣

የመንግስት ትጥቅና ስንቅ ተሰጥቶት፤ በሰራዊት ታጅቦ፤ አማራና ሌሎችን ያልታጠቁ ኢትዮጵያውያን እንዲፈጅ፤ እንዲዘርፍ፤ እንዲያፈናቅል አሰማሩት ። አብይና ብጤ ፋሽስቶች፤ ሽኔ ይሉታል። በሰሞኑ ብቻ በወለጋና ሸዋ፤ አማራን በገፍ ፈጅተው፤ ላገቷቸው ሴቶችና ህጻናት በነፍስ ወከፍ 150 000 ብር እያስከፈሉ ነው።

አገር-ሰሪው አማራ፤ ላገሩ እንጂ ለእራሱ አስቦ አያውቅም። በዚህ ልዕልናው ታላቁ የአማራ ህዝብ፤ ላለፉት 47 አመታት ሲገዘገዝ ኖሯል። በደርግም ውስጥ የተሰገሰጉ ጸረ-አማራ ጴጌዎች ወለጎች፤ ለ 17 አመታት አማራን ሲፈጁ ሲያስፈጁ፤ የደከመበትን ሃብትና ነብረት፤ ርስቱን፤ ቤቱን ሲያስወርሱ ነበር። የደርግ አልጋ ወራሾቹ ወያኔና ጋሎች፤ አማራን የማጥፋት እቅዳቸው ለ 31 አመታት አልታገለም። ባህላቸው ማውደም እንጂ ማበጀት አደለም። የእነአብይ ፣ የጸረ-አማራ መንግስት፤ ሺዎችን ሰንደቅ ይዘው የአድዋን ድል ሰላከበሩ አስሮ የሚያሸብርና ቅርስም የሚያወድም አረመኔ ነው።

አማራ በደሙ ያስከባርትን የኢትዮጵያ፤ አጽመርስቱን፤ አብይ በሱዳን፤ በትግሬና ጋላ አስወርሯል። ጋላና ትግሬ መንግስታት ለመመስረት መዳከራቸው፤ ለአማራ የተገለጠለት ገና አሁን ነው። ቀለም-ቆጠሩ ከተሜው አማራ፤ አገሩን ያዳነ መስሎት፤ “ከኢትዮጵያ እገነጠላለሁ” ያለን ሁሉ ያላግባብ አባባለ። ኢትዮጵያን ትላንት የወረረ ጋላም በድፍረት፤ “ተወረርኩ” አለ። ይባስ ብሎ፤ ለ ሺ ዘመናት በላይ ያገለገለን አማርኛ መናገርንም፤ የባህል ተጽዕኖ ብሎት አረፈው። ወያኔም፤ 150 ዘመን በባንድነት ኢትዮጵያን ሲያቆስሉ የነበሩ የወራዳ ፣ ውለታቢስ ትግሬ ዝርዮች ናቸው። ስለዚህ ነው እነዚህ መሼጦዎች፤ ለምድረ በዳ መሬታቸውና ለድህነታቸው፤ ሲመጸውታቸው የኖረን አማራን ከሰው፤ ዕርስቱንም ሊቀሙ የዳዱትም ። ‘እንገነጠላለን’ ያሉን ሁሉ የሃሰት ትርክት የተጋተ አማራ፤ በዳይነት ተሰማው። አባባላቸው ፣ ትርክታቸውንም ተጋራ። ውጭ ያለውም መንጋ አልተሻለም። በህብረ ብሄር ፓርቲዎች ውስጥ፤ አማራው ምንዝር እንጂ ከአመራር እንዲገለል ሲወሰን፤ ተሰማማ። ይልቁንም ብርሃኑ ነጋን የመሰለ ጌኛ ኪስ ሲያደልብ ኖረ።

ወራሪ ጋሎች፤ በምንሊክ ተፈጸመብን የሚሉትን የፈጠራ በደል፤ ያማራው ልሂቃን ያላግባብ አመኑ። የዘር አጥፊን ወራሪ ፣ “አጥፍተናል” አለ። አማራ ህዝብ በልዕልናው አብሮ ለመኖር፤ ያለፈውን ቸል በማለቱ ተዘመተበት ። የወራሪዎቹን የማይሸር ዝቅተኝነት በማስታመም፤ የአማራ ልሂቃን፤ የባድይነት መንፈስ ተሰማቸው። በውጉ ለውነት ቆመው ወገንን አስተውለው በለማተደጋቸው፤ የወንጀል ወንጀል ፈጽመውበታል። አማራ ባቆማት፤ ባጸናት አገሩ ፣ በወራሪዎች ለፍጅት እና ስደት ተዳረገ። ትላንት ኢትዮጵያን የወረረ ጋላ፤ የዳር አገሩን የነፈጠኛን እና ያርበኞችን ዝርያ አማራ፤ ‘ወራሪ፤ ሰፋሪ’ ለማለት ደፈረ።

አማራ ከ 50 000 አመታት በላይ በኢትዮጵያ ኗሪ ለመሆኑ፤ አያሌ የደም መርመራዎች የመሰከሩለት ህዝብ ነው። የዚያን ጌታ፤ ትላንት የመጣ አረምኔ፤

አማራን ፈጅቶ ሃብት ንብረቱን ለመውረስ፣ አስፍስፏል። ያገራችንን ዳር ድንበር አስከብሮ ፣ ከተሞች መስርቶ፣ ስርዐት፣ እርሻን፣ ትምርትና እምነቶችን ለጋላ ያጋራም አማራ ነው። ዛሬ ለነአብይ ገባር የሆኑት፣ ዝቃች የአማራ ባንዳዎች፣ እነአዲሱ፣ አያሌው፣ እነደመቀ፣ አገኘሁ ተመስገን፣ ይልቃል፣ ወዘተ፣ በድፍን አማራ፣ በተለይም በዳር አገሩ አማራ ለሚፈጸመው ፍጅት ተጠያቂ ናቸው።

የአማራን አጽመርስት፣ ወልቃይት ጸገዴን፣ ራያን፣ መተከልን ፣ ደራን ወዘተ፣ ለባላንጦች ያስረከቡም ናቸው። አዲስ አበባን ከጋላ ወረራ 1000 አመት በፊት አማራ በቆረቆራትን ከተማ፣ ባይተዋር እንዲሆንባት የተሰማሙ ናቸው። ፋኖን አንበርክሮ ጋላና ትግሬ፣ ሱዳን፣ በአማራ አጽመርስት እንዲበርቁ የሚያደርጉ ያማራ ባንዶች ናቸው። ከአማራ አብራክ ሊፈጠሩ የማይገባቸው ግዑዛን ስለሆኑ። ለአቅጣጫና ለማዕዘን፣ ለከተማ ፣ ለንብራ፣ ላደባባይ ፣ ለወለልና ጣርያ እንኳን ቃላት የሌላቸው ገገቶች፣ ከወለጋና መሰል ዱራዱር ተግባራት ስለሰደዱ አዲስ አበባን እያጨማለቋት ነው። የአህጉሩ መናገሻ የሆነችውን መዲና፣ ባጭር ግዜ አግማምተው ለነዋሪው አስጊና አደገኛ ከተማ አድርገዋታል።

ጴጥሮ ጋሎች ኢትዮጵያን የመምራት ዕድል ቢያገኙም፣ ያ በደማቸው በሰረጸ አረመኔያዊ ደመነፍሳቸው፣ ከማውደም አልገታቸውም ። 'አቃፊነታቸው'፣ ህዝብ መፍጆትና ዘረፋ ነው፣ ሰውን በቁሙ ገፎ ማቃጠል ነው። ሴትና ህጻናትን ጨፍጭፈው ቤትና ንብረቱን፣ እህልን ማቃጠል፣ ቤተክርስቲያናትና መስጊዶች ማውደም ነው። ባጭሩ ሰዎች አደሉም፣ አካይስቶች እንጂ። የምናብ አርምያቸው፣ ፋሽስቶቹ አብይና፣ ሽመልስ ወዘተ፣ እንደ ነፍስ አባታቸው ሙሶኒ፣ ቁልቁል ሲሰቀሉ፣ የውሃ ሽታ ይሆናል። አብይ፣ የወራሪ ትግሬን ሰራዊት አስታሞ፣ ያገሪቱን ሰራዊት በተኛበት አስፈጅቶ፣ የተማረኩትን ወንጀለኛ የትግሬ ወያኔ አበጋዞች ህግ ጥሶ የፈታ፣ ትግሬን መሳርያ አስታጥቆ፣ አማራን እና አፋርን አስወርሮ ያስፈጅ፣ ሴቶች ያስደፈረና፣ ያስዘረፈና ተቋማትን ያወደመ ፣ የጠላት ጠላት ነውና። የአማራ አያት ቅድም አያቶች በደም በአጥንታቸው ያቆሟትን ኢትዮጵያ፣ ጋላና ትግሬ ቢጠሏት፣ አይገርምም። ለአማራው ግን፣ ኢትዮጵያ እናቱ ናት ። ስለሆነችም ህልውናዋ፣ ከገዛ ህልውናው ጋር የተቆራኘ ነው። በአማራ ግብር የቆመው ፣ ግን በኢትዮጵያ-ጠል የጋላ የጦር አበጋዞች የሚመራው

የኢትዮጵያ ሰራዊት፣ እንደ ባንዳው አማራ፣ አይነተኛ ጠላት ነው ። የጋላና ትግሬ ወራሪዎች ተቀናጅተው ፋኖን ትጥቅ ለማስፈታት መሞከራቸው፣ የወረራው መባቻ ነው። ስለዚህ ይህን የጠላት መንግስት፣ ከአራት ኪሎ መንጥቆ ለፍርድ ለማቅረብ፣ ድፍን አማራ፣ በመሰለው ስልት ሊፋለም ግድ ይላል። ሴት ወንድ፣ ፋኖነቱን እየገለጸ፣ የወራሪ ጋላን ሰራዊት በሚገባው ቋንቋ፣ ሊያናግር ነው አማራ የሚያምርበት። ፋኖው ዱባለ እንዳለው " በቅጡ ካልያዝከው፣ ያባትህን ጋሻ፣ ምን አንበሳ ብትሆን፣ ይነክሰሃል ውሻ"።

